

סיפור לא ברור

ספק רב אם ניתן להסיק את המסקנות מרחיקות הלכת שמסיק אל"ם (מיל') דני אשר ממפת השלל שהציג. ("סיפורה של מפה", "מערכות" 366-367, אוקטובר 1999)

למגננה בקיץ 1973, מופיעה דרך פעולה זו, שעל בסיסה תוכננה תוכנית "סלעי" הפיקודית למגננה.² בסיכומי המודיעין שמלפני המלחמה מצוינת משימה כללית לדיוויזיה 1 כדרג מטכ"לי שני: תקיפה בגזרה שבה הושגה הצלחה בהבקעה, פריצה לעומק והשלמת כיבושה של רמת-הגולן. התייחסות מפורטת למרחב הצפוני מצויה בחיבורו של אלחנן אורן הקובע כי על דיוויזיית השריון (דהיינו דיוויזיה 1) הוטל לפעול בדרג השני ולהגיע "לבלימה בקו זעורה-נפת-סנבר" – משמע מצפון הרמה ועד מרכזיה.³ ראוי להזכיר כי עדיין לא נערך כל מחקר מקיף על הלחימה ברמת-הגולן במלחמת יום הכיפורים. חיבורו הנוכח של אלחנן אורן הוא בעיקרו סקירה מפורטת של מהלך האירועים בלי ניסיון להעריכם. המחקר היחיד הזמין (שאליו גם מפנה דני אשר בסימוכין שלו) הוא זה שערכתי על לחימתה של חטיבה 188 במהלך 36 השעות הראשונות של המגננה. הבנת מהלכיה של דיוויזיה 1 במסגרת הקרב

אוויר, דו"חות חקירה של שבויים וכיוצא באלה.

דני אשר טוען כי דיוויזיה 1 הופנתה ממרחב פזרה-חיושניה כלפי צפון כדי למוטט את הגנת צה"ל בצפון-רמת-הגולן מתוך כוונה להשלים בדרך זו את כיבוש

במאמרו מתייחס דני אשר לדיוויזיה משורינת 1 כאל שלמות אחת. אולם הן המפה והן קורות אותה מלחמה מציגות מציאות מורכבת יותר

הרמה ולפצות על כישלונה של דיוויזיה 7 להבקיע בגזרתה ביום הראשון למלחמה. הוא גם טוען כי דרך פעולה זו של הסורים "לא הוצגה בכל משמעותיה בפרסומים הרשמיים שיצאו עד כה לגבי המלחמה". אולם בדרך פעולה זו של דיוויזיה 1 אין כל חידוש. בין דרכי הפעולה, שהתווה פיקוד הצפון בסיכום המודיעין שלו

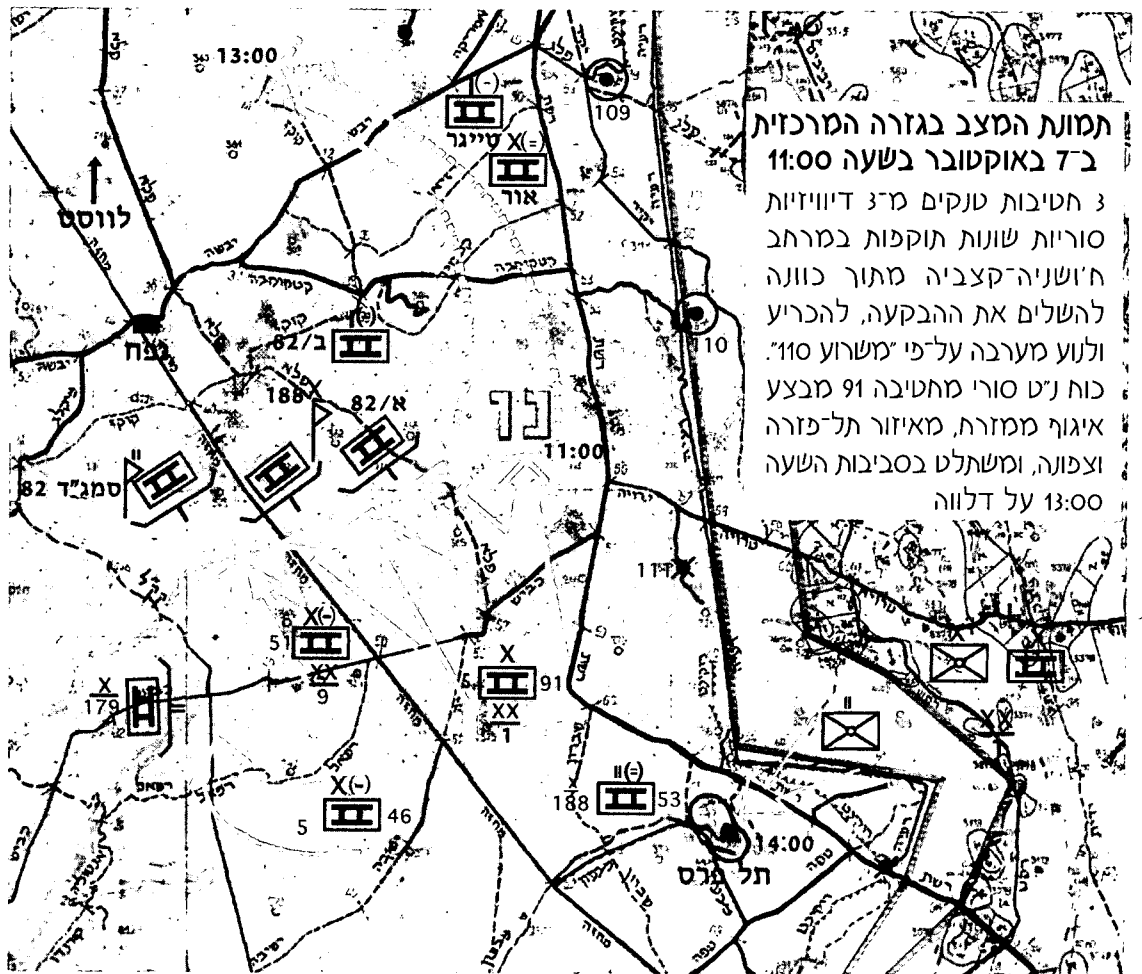
סא"ל (מיל') צבי עופר

בהתבססו על צילום של מפת שלל סורית, מציג דני אשר במאמרו שורה של טענות מרחיקות לכת, שחלקן, לפחות, מעורר תהיות.

התהייה הראשונה מתייחסת למהות המפה. מחבר המאמר טוען כי היא מבטאת את התוכנית הסורית להפעלתה של דיוויזיה משורינת 1 ביום השני למלחמת יום הכיפורים ומשתמש בה כמקור בלעדי לתיזה שלו. אך למרבה הצער, המפה חסדה כותרת ברורה, והמהלך המתואר בה הוא, ככל הנראה, חטיבתי בלבד. מהלך מעין זה אומנם עשוי להיות מתאים לחטיבה 91 מדיוויזיה 1, אך באותה המידה גם לחטיבת הטנקים 43 של דיוויזיה 9, שהייתה אמורה – על פי תוכנית המתקפה הסורית – לפעול באותה גזרה ובמשימה דומה.¹ לאור סימן שאלה בסיסי זה מן הראוי היה ששורת טיעוניו של המחבר יישענו גם על מקורות נוספים, כגון צילומי

עורך ספרים במערכות: פירסם מחקר (1995) על מלחמתה של חטיבת ברק במלחמת יום הכיפורים

תמונת המצב בגזרה המרכזית
ב7 באוקטובר בשעה 11:00
 3 חטיבות טנקים מ-3 דיוויזיות סוריות שונות תוקפות במרחב חיזשניה-קצביה מתוך כוונה להשלים את ההבקעה, להכריע ולנוע מערבה על-פי "משרוע 110". כוח נ"ט סורי מחטיבה 91 מבצע איגוף ממזרח, מאיזור תל-פזרה וצפונה, ומשתלט בסביבות השעה 13:00 על דלווה

אורן, **תולדות מלחמת יום הכיפורים**, תוה"ד/היסטוריה, ספטמבר 1992, עמ' 51-53; דו"ח ועדת אגרנט, עמ' 994, על השמדתה של חטיבה 43, אמ"ן מחקר, **סקירת מודיעין מיוחדת**, ינואר 1974, צבי עופר, **ברק ביום הכיפורים**, תוה"ד/היסטוריה, פרק שלישי - האויב ראו **סיכום המודיעין לפקודת "סלע"** 2. **צפון**, מפקדת פיקוד הצפון/אג"ם סי"ב 111 מחודש יוני 1973, סעיף 4 דפ"א ג; צבי עופר, **ברק ביום הכיפורים**, פרק שלישי ראו אלחנן אורן, **שם**, עמ' 53
 3. ראו דו"ח ועדת אגרנט, עמ' 1,069
 4. דיוויזיה 1 לא תקפה ב-7 באוקטובר כדיוויזיה. חטיבת טנקים 91 הוקצתה להמשך המתקפה על פי "משרוע 110" במרחב חיזשניה-נפח וצפונה. החטיבה הממוכנת של הדיוויזיה נכנסה לשטחנו רק בשעות אחרי הצהריים באותו היום, וגדוד חייר של החטיבה תקף את תל פרס ונכשל. חטיבת הטנקים השנייה של הדיוויזיה נכנסה לשטחנו רק בשעות הבוקר ביום שני, 8 באוקטובר!

אחת מהדיוויזיה, בדומה למהלך החטיבת המשוורטט במפה.⁵ במקביל תקפו (במרחב חיזשניה-נפח-קצביה) שתי חטיבות טנקים נוספות, כל אחת מדיוויזיה אחרת, במאמץ משותף להשלים את הבקעת מערכי ההגנה של צה"ל ברמת-הגולן. מי פיקד על מהלך זה? האם הוכפפו שלוש החטיבות למפקדה דיוויזיונית אחת, ואם כן, לאיזו מהן? גם לשאלות חשובות אלה אין לנו תשובות. אך ודאי שאם עצם הפעלת הדיוויזיה כמסגרת עומד בסימן שאלה, הרי שמכלול הטענות המוצגות במאמר הנדון בסיסן רעוע.

לסיכום, תולדות מלחמת יום הכיפורים בכלל וברמת-הגולן בפרט מחכות עדיין למחקר ההיסטורי-צבאי שהן ראויות לו. עד לביצועו של מחקר יסודי מעין זה ראוי לחוקרים להימנע מהצגת מסקנות מרחיקות לכת, שאינן נשענות על תשתית הנתונים הנדרשת.

מקורות

1. ראו תוכנית "משרוע 110" אצל אלחנן

המערכת שניהלו פיקוד הצפון ואוגדת רפול חורגת מגבולות מחקר זה ולא נידונה במחקר אחר כלשהו - למרות העניין הרב שבה.

על פי דו"ח ועדת אגרנט, הופתעה מפקדת האוגדה מהופעת הטנקים של חטיבה 91 הסורית באיזור נפח בצהרי אותו יום.⁴ מדוע הופתעו מדרך פעולה שהוצגה היטב בסיכומי המודיעין למגננה? מדוע לא ניצלו את הגעת חטיבת הטנקים של אורי אור כבר בשעה 0700 בבוקר ה-7 באוקטובר (עוד לפני כניסתה של חטיבה 91 לשטחנו) כדי לחסום את דרכם? האם היה כשל בהזרמת המידע המודיעיני למשתמש, או שמפקדת האוגדה שנתה בבנייתה של תמונת מצב המרחבית? כאמור, בהעדר מחקר של פעילות המפקדות הנוגעות בדבר אין בידינו תשובה לשאלות אלה. במאמרו מתייחס דני אשר לדיוויזיה משוריית 1 כאל שלמות אחת. אולם הן המפה והן קורות אותה מלחמה מציגות מציאות מורכבת יותר. מהלך התקיפה צפונה בוצע בפועל רק על-ידי חטיבה

